

DE
DUALISMO PLATONIS
DISQUISITIO

QUAM
VENIA AMPL. FACULT. PHILOSOPH. UPSAL.

P. P.

MAG. CAROLUS OL. DELLDÉN
PHILOSOPHIÆ PRACTICÆ DOCENS, J. U. C.
STIP. STJERNCR.

ET
N. H. SELANDER
BOTHN.

P. III.

IN AUDIT. GUST. DIE X DECEMBERIS MDCCCLXXXIII.

H. A. M. S.

UPPSALIAE
EXCUDEBANT REGIÆ ACADEMIÆ TYPOGRAPHI.

IN

SACRAM REGIAM MAJESTATEM

SPECTATÆ FIDEL VIRO,

MAXIME REVERENDO ATQUE CELEBERRIMO

DOMINO

JOHANNI NORRMANN

PH. DOCT., PROFESSORI,

AD GYMN. HERNOES. L.L. O.O. LECTORE

S A C R U M.

VIRIS

ADMODUM REVERENDIS ATQUE PRÆSTANTISSIMIS,

DOMINIS,

JONÆ ULLBERG

COMMUN, IN BYGDEA;

NICOL. ERICO HÖGLUND

V. PASTORI IN SÄEVAR;

ANDREÆ ÖHMARK

S. M. ADJUNCTO,

PRÆCEPTORIBUS SUIS,

institutionis pie memor

v. d.

NICOL. HAQU. SELANDER.

GÄSTGIVAREN OCH E. RIKSDAGSMANNEN

DANIEL SELANDER

OCH

DESS MAKÅ

BR. MARIA SELANDER

FÖDD HÖRNFELDT,

De Huldaste Föräldrar

af

Deras

lydige Son

HAQUIN.

Physicam jamdudum viam ingreditur disquisitio; de Universo, de coelo sive mundo mentionem injicit, illudque omne, quod cernitur, tangitur et corpus habet, genitum esse et ex aliqua causa genitum asserit. Opificem itaque invenire fas est, licet difficile. Qum vero pulcher jure prædicetur mundus et opifex eiusdem erit optimus et exemplar sempiternum imitari maluisse existimandus. Ad hunc finem, ex argumentatione PLATONIS, Deus elegit animal pefectissimum, cuius ad imaginem cuncta formaverit. Sed quoniam corporeus spectabilis et tractabilis mundus erat surus, ac sine igne videri nihil potest, nihilque sine solido tangi, et solidum absque terra nihil: ideo in operis hujus exordio Deus ignem primo terramque creavit.“ His adlatis PLATONI mox in Arithmeticas physicasque incurrit commentationes. Heic autem gradu nobis sistendum existimavimus, et consequentiae illæ desumendæ, quas res postulat. Non nisi unius momenti vestigium indagare potuimus, per quod adlata ista effata cum Systematis Platonici principiis connexa esse postulentur. Qui nexus inesse nobis videtur in Timæano etiam Platonis dogmate, creatum esse mundum ex intelligenti quadam caussalitate, quæ ipsa absoluta intelligentia audit. Quem postulatum sapientior PLATONIS genius enunciayit, quamvis minus convenire videatur cum materialistica ex reliqua parte naturam describendi ratione, quæ Timæo propria est. Observamus, quod omni commentatoris attentione dignissimum judicamus, PLATONEM heic, omissa omni naturæ intelligentis disquisitione, et posthabita itaque rerum in genere indagine, in parte quadam speciali pervestiganda adquiesce et ad *res mere physicas* i. e. quæ cernuntur, et tanguntur et corpus habent, fese convertisse. Tam longe itaque a consilio PLATONIS abfuit disquirendi quoddam artificium, quod omnem rerum ordinem cum physicum, tum intellectualem, cum corporalem tum spiritualem ex ultimo quodam, ambobus communis i. e. vero ex absoluta quadam identitate genesis describat, ut contra ingeniosissimus homo particularem omnino et a toto phis-

lolophandi Systemate diversam ingressus sit mutuas rerum physicarum relationes perquirendi viam. Nec curam aliquam singularem in eo posuisse nobis videtur, ut specialis hæc disquisitio cum ideali omnino illa, quam in aliis scriptis exposuit, arctioribus contineretur vinculis, cumque illorum dogmatibus ut pars cum toto congrueret, sed tantummodo, ut conjecturas quasdam exponeret, quæ si valerent, sua consisterent auctoritate, si vero aliter, sua corruerent ruina. Serio igitur physicam ingressus regionem, primo statuit Deum creavisse ignem et terram. Quis sibi non persuadeat PLATONEM a principiis suis descendentem, it dealismum suum relinquere coactum fuisse in physicis rebus explicandis; propiusque accedere ad veterum naturæ ortum describendi conatus, vulgari sentiendi rationi faventissimos? Nec talia argumentantem refellere valentur, nec illum improbare qui contendit, Cosmologicam Universi pervestigationem redolere Timæum; dum cetera doctrinæ dogmata Platoni propria æstimantur, Cui quidem rei confirmandas unum sufficiat exemplum. Invenerimus enim Platonem alio loco, ubi Timæi auctoritas eum nullo modo urget, de rerum principio differenter, argumentandi tenorem idealisticum, qui Idearum doctrinam præclare insignit, pleno liberoque ore pronuntiavisse. In decimo de Logib[us] libro, nefandum impiorum hominum seclus tractans, assert etiam ingeniosus Auctor oppugnationes, quibus impietas Deum adoritur ipsasque refutat et a radice exstirpat. Hoc modo tentans Theodicæam 24), in qua per celebre dein LEIBNITZII opus desudavit, mentionem etiam facit de animi corporisque primigenio ortu. Quum jam asseruit 25) a se ipso moveri animum &c. occurruunt memorabilia hæc verba εἰ δὲ οὐτοις ἔχον, αἴρα ετι ποθούμεν μη ἵκαιως δέδειχθαι ψυχὴν ταυτὸν ὥν καὶ τη̄ πρώτην γενεσίν τῶν τῑ οὐτῶν καὶ γεγονότων καὶ ἐσόμενων καὶ παρ-

των.

24) L. c. p. 73 & ss.

25) l. c. p. 89. & ss.

τῶν ἀν τῶν ἐναρτιῶν τέτοις; ἐπειδὴ γε ἀνεφαίνει μεταβολῆς τε
και κηρσεως ἀπασης ἀτια ἀπασι; Οὐκ ἀλλα ἴκανατατα δεδει-
ται ψυχη των παντων πρεσβυτατη, γελομενη τε ὀψην κηρσεως.
atque deinde ὅτι μεν ἡγη Θεος, συγγενεια της ιων σε θεο
προς το ξυμφυτον ἀγει τημαν και νομιζεν εναι &c. Qui omnia
cum doctrina Timæana conciliare nullo modo fieri posse judica-
mus. In Timæo Timæani dogmatis interpres fuisse videtur
PLATO, nec popularem sentiendi rationem parum respexit,
quippe qui Deos heic inferat Mythologico convenienter syste-
mati partes virium naturæ agentes. Justo justius idcirco quis o-
pinabitur interiorē nullum nexus has inter Deorum notas exi-
stere posse, et longe magis idealem illum characterem, secun-
dum quem, in citato de Legibus libro, principium totius rerum
ordinis intelligens causa esse censemur. Denique id nobis persua-
simus, majoris, quam vulgo animadversum est momenti ad Dia-
logum Timæum effingendum fuisse Timæi auctoritatem, qui
præceptor auditus ea docuit PLATONEM, quæ Mythologico Græ-
corum systemati vulgarique sensui favebant,

§. V.

Breviter jam in antecedentibus duas adrulinus motiones,
quas in construendo ex PLATONIS mente Universi origine, maxi-
mi judicavimus momenti, *στιαν* atque *γενεων*. Has ipsas ad ge-
nuinum Platonismi sensum rite pericipiendum primas esse atqne
principales perspicaciorein minime fugit. Sed cum de his, ut
in pleniorē res proposita inferatur lucem, mentionem facturi
sumus, studiose id observamus, recte non concipi posse nec con-
ceptas intelligi has notiones, nisi vis atque significatio earum ex
Platonismi in genere spectata indole, et inprimis ex ejusdem de
Ideis doctrina, præcipuo, ut jam diximus, PLATONIS philo-
phemate, explicetur. Quæ si disquisitio sine præsumta qua-
dam opinione instituta ad exitum perducatur, facile erit:judicatu;
utrum

utrum in principio systematis Platonici Dualismus quidam lateat, an ab ipso omnino abhorreat ejusmodi cogitandi error, qui itaque parum circumspectis commentatorum judiciis tribuendus foret. Proponemus itaque enunciationem, Platonicae de Ideis doctrinæ ad prime convenientiem, ipsa licet et ARISTOTELI, doctrinæ hujus acerimo adversatio, et commentatoribus Criticismum profitentibus, vehementer displiceat: *Mate iam esse μη ον, nec nisi ideas verum esse το ον.* Impugnat hanc sententiam ARISTOTELES, cuius de perenni laude aliquid detrahēre religioni quamvis habemus, parum tamen idoneum 26), idearum Platonicarum judicem non possumus non prædicare. Urget nempe Platonem abstractionis hic solidioris pater undique argumentis, ex empiricis tamen fontibus, desuntis. Adferit Aristoteles pertinaciter, physice scientiæ omnes Cultores in eo consentire, quod naturam dividant in duas res 27), atque ex nihilo nihil oriri posse contendant 28) Exstant etiam, ut jam ostendimus, Platonis ipsius verba 29); quidquid gignitur; ex aliqua causa necessario gignitur, sine causa vero oriri aliquid

im

26) Recte Cicero Ac. qu. I. 9. Aristoteles ideas *labcfactavit*, quas mirifice Plato amplexatus est ut in his *divinum* quiddam esse dicaret. Quibus verbis clarum est, Ciceroni ipsi non nisi obscuram hujus doctrinæ contigisse notitiam.

27) Memoranda sunt Ciceronis verba in Libr. I. c. 6. Ac. Quæst. „De natura ita dicebant ut eam dividerent in res duas: ut altera esset *efficiens*, altera autem, quasi huic se præbens, ea, quæ efficeretur aliquid. In eo quod efficerit, vim esse censebant, in eo autem quod efficeretur, materiam &c.“

Sed enim vero præconceptæ cūdām hec nimis favisse opinioni nobis videtur Cicero, quippe quod necessariam omnino ipse judicaverit ejusmodi principiorum duplicitatem. Comprobatur hæc nostra sententia a 6 Cap. L. Ii de Fin. ubi notat commune Epicuro atque Democrito vitium, quod de materia disseruerunt, vim vero causamque *efficiendi* reliquerunt.

28) Aristot Phys. I. 4. 29) Timæus 302 παν δε αν . . . σχειν.

impossibile est: exinde vero iuste concludit ARISTOTELES materia ex PLATONIS mente *principium esse omnium rerum*; suo utens loquendi more, principium 30) esse id, quod ex altero nullo datur. A proposito nostro abhorret illam explicare Logicæ atque Metaphysicæ realitatis confusionem, cuius hocce concludendi artificio reum fese fecerit perspicacissimus peripatetismi Auctor, quum scilicet Logicam principii auctoritatem in essendi regionem transtulisse dicatur; nostrum vero est Platonem defendere a criminatione supra ipsi illata. Distinxisse enim ille nobis vilus est, et id quidem rectissime, inter duplum, metaphysico sensu spectatam, 78 nihili significationem, *absolute* nihili unam, (sive ut nos dicimus negativi,) *relativi* alteram (privati vi.) Illud nullam in se continet vim ut in aliud quiddam evadat; *hoc contra*: ab illo nil fit, ex hoc fit aliquid. Cujus distinctionis usus est atque ea auctoritas, ut, quum μη ὁ Plato nico sensu non absolutum, sed relativum nihilum significat, anterior quædam differentia inter id, quod per se est, idque, quod nihilum ad existentiam producit, interesse nequeat, illaque omnino evitari posit ex allato causalitatis principio consequentia, quam ex. c. Parmenides acriter duxisse existimetur, quin rerum omnem mutationem impossibilem statuerit. Nec tamen dictum velimus Aristotelem hanc Platonis distinctionem omnino non animadvertisse, quod Ciceroni accidit, qui eamdem penitus negligens, aperte pronunciat „Platonem censere ex materia, omnia in se recipiente, mundum esse factum a Deo sempiternum 31) mentionem enim hujus distinctionis facit Aristoteles, 32) ipsam licet, ex tota quæ sua erat, empirica pervestigatione non potuerit non penitus improbare 33).

§. V.

30) Aristotel. Phys. I. 4. I. 9. Metaphys. I. 6.

31) Acad. Qu. Lib. IV. c. 37.

32) Arist. Phys. I. 9.

33) Alius est vero Commentatorum quotundam error, quem non

§. VI.

Constat, Scriptores in historia philosophiarum, Criticismo addictos, magnum inutilem quamvis in eo poluisse operam, ut distinctionem Kantianam inter phænomenon et ens per se in PLATONIS systemate fundatam commonstrarent. Quod studium errores etiam nonnullos progeniisse nobis visum est. Videamus BUHLIUM, TIEDEMANNUM quin et TENNEMANNUM ipsum in eo elaboravisse ut ejusmodi in PLATONIS philosophia distinctionis apertissima vestigia commonstrarent; nec concludere 31) inde dubitant, PLATONEM, si hujus modi distinctionis non auctorem salutare deceat, maxime tamen ad id conduxisse, ut illiusmodi distinguendi artificium philosophi amplectentur. Est quidam intelligentiori etiam congenitus nisus, summorum quoque nominum auctoritate confirmandi quas indubias defensitare aveat, sententias. Multifaria vero hac ex causa Platonicorum dogmatum interpretatio orta est; varia ex vario interpretis sentiendi genere, varia denique ex inutiplici verborum vertendorum sensu; nec culpandus, qui hanc, nec culpandus, qui contrariam ex eodem loco significationem elicuit. Quæ omnia quamvis lubentissime damus, concedendaque imbecillitati humanae judicamus; in votis tamen habuissemus, ut, qui philosophiam alicujus universam describere sibi proposuerint, suam omnino, quantum patiatur humana conditio, a tergo reliquissent partesque, desunto veluti ex scena artificio, illius egissent, cuius personam tuerentur. Non secus tragœdus, qui sensa cogitataque ipse verborum lumine exprimit, versusque non tantum fido ore recitare injungit actori, verum etiam

---

possumus non increpare; illorum nempe, qui Creationis cuiusdam ex nihilo, logica, ut liquet, auctoritate, improbandæ vestigia in hoc Platonico conspectu videre sibi visi sunt, inter quos notati sunt Cudworth Mosheim, Bruck &c.
34) Citamus Buhlium s. c. p. 131 qui apertissimis verbis loquitur.

etiam quod maximi est momenti, cognatissimam sibi reddere
 mentique præfixam tenere imaginem personæ, quam pœta ipsi
 imposuerit, ita etiam, qui philosophi personam proponit, ut i-
 psum in ideali cogitationum regione agentem repræsentet, pri-
 mariam in eo summamque ponat curam atque diligentiam, ut
 ne minimum quidem ipsi ex suo ingenio commodet, inprimis-
 que caveat, ne aliquid proponat, quod ab philosophi sentiendi
 ratione generatim spectata, cuius spiritus artus quasi systematis re-
 git, abhorrire judicetur. Quam legem non satis religiose secu-
 tos fuisse *Criticismi* aseclas certissime nobis persuasimus. Criti-
 cos vero ad hujusmodi proposita impulisse videntur rationes, a
 verborum magis expressione, quam a rerum in genere concate-
 natione desumitæ. Juste quidem observant 35), improbasse Pla-
 tonem contemplandi genus, quod suum Eleatici fecerant, quo
 experientiæ omnis objectivitas tollitur, rerumque sensibus subje-
 ctarum realitas nulla judicatur, sed in illusiones vanasque rerum
 species abit. Quum in animo fuit PLATONI errorem huncce,
 experientiæ auctoritatem inique refutantem, radicitus evellendi;
 problema hoc ex *Criticismi* ratione PLATONEM solvisse sibi per-
 suaserunt Critici. Sed ex toto systematis tenore aliud, ut nos
 judicanus, Platonismo arrisit experientiæ realitatem vindicandi
 artificium. Quum scilicet ex Criticorum judicio mens humana,
 tota quanta *intelligendi* munere absolvitur, nec rerum causas, nec
 res extra spatum experientiæ sitas, nee idearum nisi relativo sen-
 su naturam potestatemque inspicere valeat; ampliorem longe ex-
 celsioremq[ue] adtribuit Platonis idealismus rationi humanæ circum-
 spiciendi regionem. Neque enim in rebus sensu perceptis, reflec-
 xionis ope conjungendis subsistit, sed terminum hunc transgreditur
 humana ratio, divinæque rationis, quæ fons ipsius est, particeps
 in penetralia rerum descendere valet. Hocce modo sublimioris
 cuius-

---

35) Ut ex. gr. Tennemann p. 363. sectio „Dinge an sich und Er-
 scheinungen.“

cujusdam experientiæ vi inferiorem explicare potest experientiam. Nihil extra cernendi aciem absolute possum; neque est aliquod *ens per se* quod Criticorum ex mente humanam fugit cognitionem: non est Φαινομένον quoddam τὸ νοητόν diverlum, sed nouinenon ipsum in phænomenon transit et contra. Spectat, perspicit per vestigat omnia mentis indago; experitur inferiora superiora, visibilia invisibilia, αισθήσας καὶ νοητά, σωματά καὶ αἰσθαματά. Quæ mutantur 36) non nisi imagines existimanda sunt ejus, quod perpetuo idem est et perdurat; nec humanam perspicientiam magis fugit essentia rei quam ejusdem imago. Describi itaque vexit Plato limitem illum, quo rigida Criticismi manus omnem mentis humanæ regionem in duos acriter campos separavit.

Sed nos longius a proposito diduxit cum Criticis commentatoribus controversia. Sit etiam B. L. a rei tractandæ pondere huic digressioni sua venia. Regrediamur itaque ad Thesin propositam. Diximus supra, materiam Platoni esse μὴ ὄν, ideis quantum quantum est, τὸ ὄν contineri. Quod vero enunciatum, si ex Platonicis principiis juste deducatur, dualismum Platonismo objectatum evanescere suspicaberis. Sed enimvero duo in Timæo occurunt loci, qui, prima quidem specie, opinioni nostræ sese opponere videntur; quorum alter 37), „mundi hujus generationem ex necessitatibus mentisque coitu mixtam esse“ docere videtur; alter 38) enunciat „Deum, qui bona omnia fore vellet — quidquid in cernendi sensum cadere possit, assumisse non tranquillum et quietum sed temere agitatum atque fluitans.“ Ne vero in errorem inducat istiusmodi a verborum habitu extorta species, lectorem commoneimus de Historica, quam supratentavimus, dialogi constructione, argumentaque, quorum ad tententiam nostram commonistrandam maximum judicamus momentum, ex intimiori Platonismi indole desumere studebimus.

§. VII.

36) Timæus 341 Τοῦτο μὲν γὰρ δύο . . . ὕπερτον

37) Timæus p. 339. μεμηγμένη . . . οὐενηθῆ.

38) Timæus p. 305.

[Quint. prod.]